

Nijaz efendija Šukrić

NIJAZ ŠUKRIĆ, četvrto od sedmero djece hadži Mehmeda i Sidi-ka-hanume, čije je djevojačko prezime Zubčević, rođen je 15. maja 1940. godine u Travniku. Sklanjajući se od stradanja koja je uzrokovao početak Drugog svjetskog rata, roditelji ga već naredne godine odnose u Prizren. Nakon petogodišnjeg muhadžirluka vratili su se u Bosnu i nastanili u Sarajevu.

Četverorazrednu osnovnu školu (1950.) i osmogodišnju Gazi Husrev-begovu medresu (1959.) završio je u Sarajevu a Filološki fakultet (1963.) u Beogradu. Na dvogodišnju specijalizaciju iz arapskog jezika odlazi u Irak, gdje na Institutu za visoke studije Univerziteta u Bagdadu sluša predavanja iz historije u akademskoj 1963/1964. i 1964/1965. godini, nakon čega se morao vratiti u domovinu radi odsluženja vojne obaveze. U septembru 1967. godine vraća se u Bagdad i na Filozofskom fakultetu prijavljuje magistarsku tezu pod naslovom *Širenje islama i nastanak islamskih institucija u Bosni i Hercegovini u XV i XVI vijeku*. Uspješno odbranivši tezu, vraća se u Sarajevo 1972. godine i dobiva posao profesora Historije islama i Arapskog jezika u Gazi Husrev-begovoj medresi.

Uporedo sa radom u Medresi, mr. Nijaz Šukrić počinje pisati i objavljivati prve priloge u periodičnim publikacijama: đaćkom listu *Zemzem* i *Glasniku Vrhovnog islamskog starješinstva*. Tretira teme na koje je bilo svedeno pisanje o islamu u uvjetima odvojenosti vjere od države i ograničavanja vjerskog života na mesdžide, džamije i, uz posebnu dozvolu, privatne prostorije.¹ U Medresi je upamćen kao drag profesor,

---

¹ „Mesdžid i džamija“, *Glasnik Vrhovnog islamskog starješinstva u SFRJ*, XXXIX/1976, br.

vrstan metodičar i pedagog, koji je uspješno povezivao daleku prošlost i savremeni život.²

Iz Gazi Husrev-begove medrese mr. Nijaz Šukrić prelazi na rad u Gazi Husrev-begovu biblioteku, gdje se posebno angažira na prikupljanju rukopisnih knjiga³ i vrijedne arhivske građe rasute i zapuštene po džamijama i privatnim kućama.⁴ U tome radu pokušali su ga spriječiti, montirajući mu afere (prusačke levhe i sl.) i pozivajući ga na isljeđivanje. Pored *Zemzema* i *Glasnika* sarađuje u *Takvimu*, *Islamskoj misli*, *Preporodu* i *Analima Gazi Husrev-begove biblioteke*.

Najplodnije godine spisateljskog rada mr. Nijaza Šukrića vežu se za vrijeme njegova rada na Fakultetu islamskih nauka, gdje je, od 1980. do kraja života, predavao Povijest islamske kulture i civilizacije. Prvenstveno za potrebe studenata, ali i za druge zainteresirane, preveo je jedno djelo⁵ i napisao jedan udžbenik.⁶ U svakom broju *Zbornika radova ITF-a* objavio je po jedan tekst.⁷ Tretirao je širok spektar tema vezanih za Božiju objavu, Božijeg poslanika, historiju islama, islamske institucije i znamenite ličnosti.

Agresorska granata ispaljena 29. augusta 1992. godine na samo sjedište Islamske zajednice u Sarajevu uništila je pet života, a među njima mr. Nijaz-efendiju Šukrića i njegova jedanaestogodišnjeg sina Muhameda.

Iza šehida magistra Nijaz-efendije Šukrića, predavača Povijesti islamske kulture i civilizacije na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu, člana Skupštine Republike Bosne i Hercegovine, neumornog putnika, predanog istraživača bošnjačke tradicije, plodnog pisca stručnih studija i popularnih tekstova, izbirljivog čitaoca i vještog prevodioca, ostao je

5, str. 469–476; preštampano u: *Glasnik VIS-a*, XLVI/1983, 1–2, str. 347–354.

² „Islam i vrijeme“, *Islamska misao*, I/1979, 4, str. 28–29.

³ „Prinove rukopisa u Gazi Husrev-begovoj biblioteci“, *Anali Gazi Husrev-begove biblioteke*, VII–VIII, str. 265–271.

⁴ „Problem naših porodičnih i džematskih arhiva“, *Takvim*, 1988, str. 59–72.

⁵ Thomas W. Arnold, *Povijest islama: Historijski tokovi misije*, Starješinstvo Islamske zajednice Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slovenije, Sarajevo, 1990.

⁶ *Povijest islamske kulture i civilizacije*, Islamski teološki fakultet, Sarajevo, 1989.

⁷ „Jedan stari srpsko-hrvatski rukopisni prijevod udžbenika iz pedagogije u našim medresama“, *Zbornik radova Islamskog teološkog fakulteta u Sarajevu*, Sarajevo, 1982, broj 1, str. 135–175.

tekst napisan nešto malo prije zločinačkog napada na njega i njegovu porodicu.

U svom posljednjem tekstu, svojevrsnoj oporuci, vasijjetu, mr. Nijaz Šukrić je napisao:

Boraveći krajem marta ove godine u Rabatu, kao gost, na tradicionalnim ramazanskim predavanjima kod marokanskog kralja Hasana II, od kolega sa Instituta za naučna istraživanja u Rabatu, saznao sam da se narednih mjeseci u Španiji održava niz različitih manifestacija povodom Kolumbovog otkrića Amerike 1492. godine. Sefardi, Jevreji španskog porijekla, također su najavili učešće s namjerom da ožive sjećanje na 500 godina svog egzodusa iz domovine, a to je ujedno i početak kraja istrebljenja islama i muslimana iz Španije, odnosno zapadnog kraka Evrope. Da li će se ko sjetiti u islamskom svijetu da to obilježi, ne znam!

Ono što će se muslimanima Bosne i Hercegovine desiti na istočnom kraku Evrope, kada su, kao autohtono stanovništvo, trebali proslaviti svoje petovjekovno pripadanje islamu i krugu njegovog, ali i općeljudskog duhovnog i materijalnog naslijeđa, nažalost, ukazuje da se srednji vijek nije završio otkrićem Amerike i da je za neke ljude na Balkanu XXI stoljeće zaista veoma daleko.

Pišući nekad u našoj štampi o Moreskima (pokrštenim muslimanima Španije), nailazio sam na njihova potresna svjedočenja tragičnog egzodusa iz vlastite domovine, ali istovremeno i ponos što su bili i ostali muslimani, makar i u hidžretu. Nisam ni sanjao da ću uskoro i sam doći u situaciju da budem izgnan iz doma, čije ključeve ću ponijeti za uspomenu i otvoriti stranicu svjedočenja tog izgnanstva a ne izbjeglištva, jer apsolutna većina muslimana BiH su izgnani i prognani a ne izbjegli iz svojih domova.

Ima datuma i mjesta koja ostaju u prijatnoj ili neprijatnoj uspomeni čovjeku, porodici pa i čitavom narodu za čitav život. Meni i mojoj porodici (supruzi Nasihi, sinu Muhamedu /11. god./, kćerima Merimi /8 god./ i Šejmi /8. mj./ 17–18. juni 1992. god. bilo je sučeljenje, oči u oči, sa smrću, na kućnom pragu u naselju Aerodrom prilikom upada različito odjevenih srpskih vojnika i sa različitim amblemima na sebi, ali sa jedinstvenim sredstvima za sijanje straha i smrti.

Izmoreni već dvomjesečnim skrivanjem od granata u podrumu i izmučeni glađu, šok sučeljenja doživljavamo skoro u polusnu. Prva grupa bojovnika odvaja nas i komšije po srpskim i muslimanskim imenima. Čuje se glas: "Balije pobiti!" Čika Slavko, teta Kaja, Željka i Vanja mole, kume i vješaju se oko vrata da to ne čine. Plač djece i žena. Najprisebniji ostaje komandir grupe Vasković

sa Iliđe, traži da se smire. Mene odvođe u stan na saslušavanje ili... Prijetnje ne izostaju. Poklanja mi život zbog troje malodobne djece. Radost u porodici i s komšijama, kad su me ugledali živog, traje samo nakratko, jer uskoro dolazi nova grupa, smještaju se u našem ulazu i već praznim stanovima. Njihov komandant mijenja mišljenje svog prethodnika. Ponovo saslušanje ili... Jer se ponovo čuje povik: "Ubij baliju!" Dok me odvođe, uz plač djece i žena, čujem bolne riječi sina Muhameda, koji je obuhvatio komandira za noge i viče: "Čiko, nemojte mi ubiti babu. Zar moja sestra Šejma neće zapamtiti oca." Ove riječi odzvanjale su mi u ušima čitavih dvadeset dana provedenih u zatvoru u Kuli, na Butmiru, a poslije toga izazivajući mi suze na pomisao koliko je djece i roditelja, braće i sestara, nana i deda koji više nikada neće vidjeti, ili upamtiti jedni druge, usljed suludih ideja i nemilosrdnosti ljudi koji, zadojeni čudovišnom mržnjom, uništavaju jedni druge samo zato što se u nijansi razlikuju od njih.

U tu nijansu spade, pored ostalog, različito obraćanje Jednom Bogu, Stvoritelju svih nas i svega, drugačija imena ljudi i vjerski simboli. Kao vjernici, pa i oni koji imaju tu časnu i odgovornu dužnost poučavati ljude vjeri u Boga, trebali bismo se duboko zamisliti nad pojavom masovnog uništavanja vjere i vjerskih simbola naročito.

Na primjeru nesretnog događaja za vlastitu porodicu želim skrenuti pažnju na ovu pojavu. Naime, mada malodobni, sin i kći skrenuli su mi pažnju na to da su skoro svi vojnici koje smo imali nesreću sresti 18. juna 1992. godine na sivomaslinastim vrpcama o vratu nosili oveće krstove. To ne bi bilo ništa zaziruće za djecu da to nije došlo u kontradikciju s njihovim postupcima i protjerivanjem s vlastitog ognjišta na ulicu i neizvjesnost. Jer, neposredno iza toga, pao sam u vlastitu zamku mog tumačenja djeci o značenju i smislu simbola krsta kod naših kršćanskih/hrišćanskih komšija. Naime, sin Muhamed me je malo kasnije svojom dječijom logikom i razmišljanjem zapitao: "Babo, zar nam nisi govorio da krst kod naših nemuslimanskih komšija predstavlja znak žrtve i ljubavi njihovog vjerovjesnika i spasitelja Isusa Hrista i našeg Isaa, alejhis-selam, prema čovjeku i svim ljudima svijeta, pa zašto oni sada žele nas muslimane pobiti i žrtvovati tom krstu koji nose?" Bio sam zapanjen i zatečen ovim pitanjem! Ali, nešto se moralo odgovoriti. Sine, nije ovaj vojnički krst isti onaj križ i krst koji nose naše dobre komšije: čika Rade, tete Cica i Kaja, striček Ivan iz Zagreba, kojima ti i Merima nosite kurbane i baklave na Bajram i dobijate šarena jaja i čokolade uz njihove praznike.

Ovo pitanje i bolna stvarnost navodi me, a trebala bi stalno navoditi sve one koji vjeruju i tumače vjeru u Jednog Boga, Milostivog i Samilosnog, u bilo kojoj varijanti, na ozbiljno razmišljanje o plemenitoj ili zlonamjernoj

upotrebi vjerskih simbola. Plašim se da se slična razmišljanja i upit ne pojave kod Muhamedovog vršnjaka pravoslavne ili katoličke vjere ako vidi mjesec i zvijezdu i druge simbole islama na nekom vojniku čije ruke vrše nasilje ili nepravdu bilo koje vrste.

Svjestan sam koliko je teško ostati normalan čovjek i vjernik u nenormalnim uvjetima života kroz koje prolazimo. U uvjetima u kojima kod nekih ljudi ili, bolje rečeno, neljudi, nema skoro ništa sveto – ni ljudskog života, ni knjiga, ni škola, ni bolnica, ni bogomolja, pogotovo druge vjere. Kao što su to u našem slučaju najčešće džamije, moramo se boriti protiv samih sebe da u nama ne zavlada mržnja i ne ponese nas val osvete i počnemo masovno padati u iste grešne čini zuluma. Jer, prema riječima Božijeg Poslanika, *alejhis-selam*, “ljudski poredak može opstati neko vrijeme – na kufru izvjesno, ali ne i na zulumu”.

Ovim ne negiram potrebu kazne za zločine i njihove vinovnike, ali u okvirima Božijih i pravednih ljudskih zakona, makar nam to ponekad izgledalo i veoma teško sprovesti.

O tome da se musliman mora aktivno uključiti u suzbijanje zuluma bilo koje vrste i od bilo kog da dolazi, nema dvojbe. Naravno, pri tome mora imati i adekvatna sredstva i metode suzbijanja zuluma i različit cilj kod njihove upotrebe, jer nasilje se ne dokida nasiljem, nego se samo još uvećava i ugrožava plemenitost borbe u odbrani vlastitog života, časti, porodice, kućnog praga i vjere, naravno. Ovom prilikom se sjetih jednog gesta hazreti Alije ibn Ebi Taliba...

Možda će mi se u ovakvom nastupu, makar sam i sam žrtva neprijateljskog zuluma, zamjeriti što ne zazivam Božije prokletstvo na druge i ne podstičem osvetu. Zub za zub, oko za oko, kuća za kuću: ne mogu to učiniti ni kao čovjek, ni kao musliman intelektualac, jer bih u ovom slučaju morao obuhvatiti, prije svega, i neke svoje istovjernike i braću po krvi i domovini koji prouzročiče mnogo ovoga, omogućivši neljudima s druge strane da se ubace u međuprostor naše duhovne, intelektualne, političke, društvene, ekonomske, kulturne i svake druge praznine, one među muslimanskim narodom koji zarad svojih malih dunjalučkih ciljeva isprodavaše sve i ogoliše vlastiti rod svega vrijednog a ne dadoše mu baš nikakav adekvatan nadomjestak do puke naivnosti, ateističkog morala, komunističkog internacionalizma. U ovom svemu ne može se izbjeći ni dio odgovornosti islamske vjerske inteligencije, uleme, koja je od svojih sljedbenika pravila za turskog vaktaja najbolje Turke, za austrijske uprave najbolje Bošnjake, a za jugoslavenstvo najdosljednije i najgrlatije Jugoslavena, umjesto da to budu stvarni i realni pripadnici islama, istina kosmopolitske

vjere, učenja i kulture, ali duboko svjesni i ukorijenjeni u realnosti mjesta, vremena, prilika i okruženja u kojem žive. Da žive bez ikakvih iluzija, s Božijom maksimom: „Pomognete li Boga u Njegovom poretku stvari u svijetu, i On će vas pomoći i učvrstiti vaše snage u hodu pravim stazama života“ ■